

Fra forurennet jord til multifunktionalitet

- Sådan fik Rikke øjnene op for industrihamp

A woman with blonde hair, wearing a light-colored straw hat and dark sunglasses, is smiling and standing in a field of tall hemp plants. The plants have large, serrated green leaves. The background is a dense wall of similar foliage, with sunlight filtering through, creating a bright and natural atmosphere.

→ Rikke Hansen er udviklings- og innovationskoordinator i VandCenter Syd, hvor hun arbejder med at finde nye løsninger på miljøudfordringer i vandkredsløbet. Gennem arbejdet i Odense Fjord-samarbejdet er hun blevet optaget af, hvordan afgrøder som industrihamp kan bidrage til at reducere udledningen af næringsstoffer til vandmiljøet.

Foto: Sune Vestergaard

Rikke Hansen havde ikke en strategisk plan om at arbejde med industrihamp. Hun stod med et konkret problem.

Som biolog i forsyningsbranchen arbejder hun med spildevand og med det slam og de jordudfordringer, der følger med: "Vi havde simpelthen en konkret sag med forurening på vores jord. Og det er dyrt. Ekstremt dyrt at rense forurenede jord."

Da et firma foreslog at bruge hamp til oprensning, var hun nysgerrig. Fytoremediering er velkendt, og som hun siger: "Fordi jeg er uddannet biolog og ikke ingeniør, så kunne jeg godt se, at det kunne være interessant at prøve."

Med myndighedernes godkendelse kom hampen ind på renseanlæggets arealer. Det blev begyndelsen på en proces, hvor hampeplanten viste sig at kunne langt mere end først antaget.

Fjordens sidste bolværk

Arbejdet med hampen stoppede nemlig ikke ved renseanlæggets hegn. I takt med at planterne voksede, voksede også perspektiverne.

Rikke og hendes kolleger arbejder med at beskytte recipienter, vandløb og fjordmiljøer mod næringsstofbelastning. Her opstod tanken om at bruge hamp som en aktiv barriere.

"De jorde, som vi gerne vil have hampen ud og vokse på, det er jordene, der støder op til følsomme vandløb og fjordmiljøet. Sådan så vi lægger en barriere i beplantningen med hamp, hvor vi prøver at gribe de næringsstoffer, som markerne ikke optager."

Hun beskriver det selv som "den sidste barriere, inden næringsstofferne rammer vandmiljøet."

Rikke beskriver, at barrierebeplantning ikke er et nyt fænomen, energipil har været brugt i årevis, men hampens vækstkraft gør den særlig interessant: "Bare det, at vi ved, at planterne vokser fire meter i løbet af fire måneder. Der ved vi, at der er et enormt optag af kvælstof og fosfor."

De indledende analyser peger også i en anden lovende retning, nemlig optag af miljøfremmede stoffer som tungmetaller og PFAS. "Det ser lovende ud, fordi vi allerede nu kan finde stofferne i plantedelene." Det fulde billede af, hvor meget planterne optager, er endnu ikke på plads, men litteraturen og de første resultater peger samme vej.

Planterne trives. De vokser. De optager. For Rikke er det afgørende første skridt.

Multifunktionaliteten som gamechanger

Det, der for alvor har overrasket hende, er plantens bredde.

"Det der har overrasket mig mest, det er plantens multifunktionalitet."

I en tid, hvor arealanvendelse skal levere på flere bundlinjer samtidig, er det en kæmpe styrke: "I dag skal en afgrøde gerne kunne tjene flere formål."

Rikke har ét primært mål om at reducere kvælstof og fjerne miljøfremmede stoffer fra jorden. Men når hun er færdig med sit formål, står andre klar: "Så er der jo en skov af andre, som gerne vil aftage biomassen, når jeg har opnået mit formål. Det er fuldstændig perfekt."

Netop her ser hun spiren til en ny værdikæde: Når én aktørs miljøproblem bliver råvare for en andens forretning.

Byggeriet som motor

Når Rikke bliver spurgt om det største potentiale, er hun klar i mælet: "Jeg ser det største potentiale lige nu i afsætning til byggeindustrien."

"Hvis landmændene har et marked, de kan afsætte til, dyrker de hamp, og så får jeg reduceret kvælstof-optaget."

Hun ser også perspektiver i tekstil, proteiner og bioaktive stoffer og peger mod Holland, Belgien og Tyskland som lande, der er længere fremme. Men lige nu er det byggeriet, der kan trække læsset i Danmark.

Samtidig er der et behov for, at vi bliver mere selvforsynende: "Der er helt klart nogle perspektiver i, at man ønsker at være selvforsynende på nogle råstoffer og mindske afhængigheden af importerede materialer - her er hamp meget interessant at se nærmere på."

Det bliver afgørende at få byggesektorens øjne op for mulighederne. Hvis Rikke skulle pitche hamp til en repræsentant fra byggebranchen, ville hun balancere budskabet: "Klimadelen er vigtig, men jeg ville også tale ind i økonomien. Det kan betale sig at bruge materialer af hamp, og dansk produktion sikrer stabile leverancer."

Startblokken: Lovgivning og modige investeringer

Interessen fra landmændene er der allerede: "Vi står med 6.000 hektar på Fyn. Det er immervæk en sjat jord."

Alligevel er udviklingen ikke kommet rigtigt ud af startblokken: "Det er lovgivning. Fordi det er simpelthen rigtig, rigtig svært at få lov til at dyrke."

Derudover mangler det første store skridt i værdikæden: et raffineringsanlæg: "Vi har brug for modige investorer. Lige så snart det kommer og landmændene har en afsætningsmulighed, så er de klar."

Prisen? Trecifrede millionbeløb i stor skala. Men hun peger også på den danske styrke i at pilotere og øve sig: "Vi skynder os langsomt."

For Rikke er næste naturlige skridt tydeligt: "Vi har brug for, at byggeindustrien kalder."

For når markedet efterspørger, når forarbejdningen er på plads, og når lovgivningen understøtter i stedet for at spænde ben, så står både landmænd og miljøaktører klar.

"Hvis jeg kan få lov at blande mig i, hvor de særligt placerer hampen," siger hun med et smil, "så er min lykkelig gjort."